

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УМАНІ: знати, щоб розуміти

Презентація результатів соціологічних досліджень в рамках проекту «ReHerit:
Спільна відповідальність за спільну спадщину»

Державний історико-архітектурний заповідник «Стара Умань»
21 травня 2019 р.

Про проект ReHERIT	3
Експертне середовище Умані	5
Методологія	6
Основні висновки	7
Рекомендації	16
Онлайн-опитування гостей міста	17
Методологія	18
Основні висновки	19
Рекомендації	24
Опитування населення Умані	25
Методологія	26
Основні висновки	27
Рекомендації	42

ReHERIT — проект переосмислення, актуалізації та розвитку потенціалу культурної спадщини Умані та Львова разом з іншими містами України.

Мета проекту:

Робота з культурною спадщиною для економічного, туристичного, культурного та освітнього розвитку Умані, Львова та низки міст України.

Налагодження комунікації між органами влади, громадськими організаціями та ініціативами, що працюють з культурною спадщиною.

Дослідження проведені «Центром міської історії Центрально-Східної Європи» у співпраці з Українським центром вивчення громадської думки «Соціоінформ» та є частиною проекту ReHERIT.

Алла Марченко – дослідниця в проєкті ReHERIT, докторантка на Ph.D. програмі Інституту філософії та соціології Польської Академії наук (Варшава).

**СПІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СПІЛЬНУ СПАДЩИНУ:
експертне середовище Умані**

Метод дослідження:

Фокус-групові та індивідуальні експертні інтерв'ю

Вибірка

1 ФГ з вчителями (-ками) шкіл, які працюють з історією міста (10 осіб), 1 ФГ з гідями, які працюють/планують працювати з культурною спадщиною (8 осіб)
1 ФГ з працівниками (-цями) музеїв (8 осіб), 1 ФГ з представниками (-цями) влади і активізму / НДО (9 осіб)
11 експертних глибинних інтерв'ю

Географія і терміни дослідження:

Умань, 1-17 грудня 2018 року

Історія міста, події

Історія людей та окремих
об'єктів міста

Історичні постаті (музеї)

Середовище і пам'ять

Спочатку скіфи, сармати... Далі Польща, Річ
Посполита. Калиновський. Євреї. Ну а далі –
Велика вітчизняна війна, свої якісь події,
і потім уже сучасність., Гіди

- Культурна спадщина розглядається у руслі минулого, відчутна важливість для експертів презентації Умані як міста **українського етносу**, і важливість збереження цієї домінанти.
- Польський елемент спадщини є радше фігурою мовлення, ніж об'єктом рефлексій.
- Єврейська складова спадщини є значно більш вираженою і складною.

Місця та сюжети спільної спадщини: позитивні кейси

REHERIT

Василіанський
монастир

Софіївка

Торгові ряди

Римо-католицький
костел | Художній
відділ краєзнавчого
музею

Пам'ятник Гонті і Залізняка

Могила Цадика Нахмана

В більшості розмов мова велась саме про паломництво
як проблемний вектор спадщини в місті

Місця та сюжети спільної спадщини: маловідомі кейси

REHERIT

Пам'ятник декабристам і будинок
Волконського

Концтабір для військовополонених
«Уманська яма»

- «Інформаційний вакуум»
- Різноголосся власників
- Зовнішня реклама в місті

- **Вчителі:** запит на «легкі, ігрові» форми роботи з толерантністю, інституційна підтримка локальної історії
- **Музейні працівники:** запит на тренінги по роботі зі спільною спадщиною
- **Гіди:** інфраструктура, пов'язана з культурною спадщиною
- **Представники НДО/влади:** запит на збереження прав українців на місто і його культуру

Принципи об'єднавчого дискурсу для вирішення проблем

REHERIT

Розуміння вкладу різних культур у розвиток міста

Фестивалі як точка відліку роботи

Наголошення на сучасному позитивному досвіді вирішення проблем у місті

Зміщення акценту з минулого на майбутнє

- Вихід тем спільної культурної спадщини до менш відомих, зокрема, пов'язаних з польською спадщиною
- Доповнення «великої історії» міста «малими історіями», пов'язаними з будинками, людьми міста, тощо
- Старт діалогу між різними експертними колами та національними громадами (а також із представниками хасидів)
- Створення кількох розповідей про одні й ті ж самі події, об'єкти, простори з позицій їх різних учасників

- Використання напрацювань інших міст і країн в даному напрямі
- Робота з проблемною, складною спадщиною поряд з фестивалями, розвагами – дискусійні майданчики, лекції
- Розробка екскурсійних маршрутів про спільний вклад різних культур у розвиток міста
- Висвітлення позитивного досвіду роботи зі спільною спадщиною для ширших кіл населення
- Спільне відновлення спадщини різними колами

**СПІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СПІЛЬНУ СПАДЩИНУ:
онлайн-опитування гостей міста**

Метод дослідження:

Онлайн-опитування

Методичні особливості, кількість опитаних:

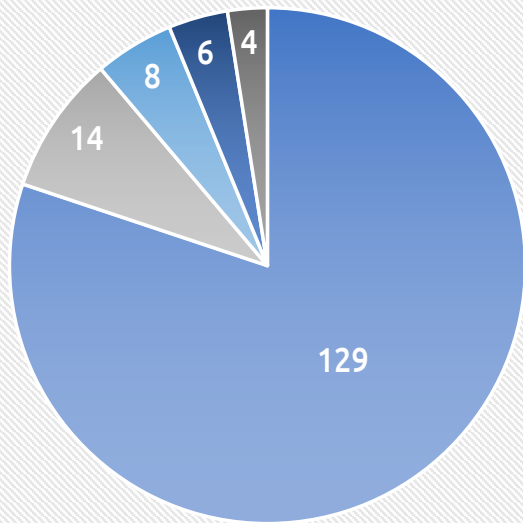
Питальник п'ятьма мовами (українська, англійська, російська, іврит, польська)

Поширення у соціальних мережах та через контакти електронної пошти (специфіка)

Всього заповнена 161 анкета

Терміни дослідження:

1 лютого - 20 березня 2019 року

Переважна більшість респондентів – з **великих** міст (зокрема, Київ), з **вищою** освітою (75%), молодого та середнього віку (**до 50 років**).

Більше 50% опитаних туристів Умані проводять у місті не більше **1 дня**, рідше затримуються до 4 днів.

Що викликає негативні емоції в місті: україномовні респонденти

REHERIT

- Відсутність туалетів, лавочок
- Поганий рівень сервісу в закладах харчування та службах таксі
- Поганий стан доріг і громадського транспорту
- Зовнішня реклама
- Наявність бруду в місті

Характерним є переконання в коментарях: «місто заробляє на туристах, але нічого вкладати не хоче».

Що викликає негативні емоції в місті: іншомовні респонденти

REHERIT

- **Загальна нерозвиненість туристичної інфраструктури**
- **Застарілість, відсталість сфери послуг**
- **Відсутність ознакування у місті (зокрема, місця розстрілу єврейського населення під час II Світової війни)**
- **Ідеологічна складова локальної політики («пам'ятник Гонті та Залізняка», «ідеологічне навантаження в музеї», «хрест над річкою»)**
- **Засміченість міста**

Що викликає позитивні емоції в місті?

REHERIT

Респондентів
об'єднують:

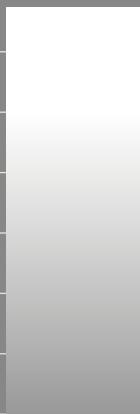
- парк «Софіївка»
(більше 75%
згадок)
- приязнь
місцевих
мешканців

80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%

Знайомі, родичі, друзі

Гугл-пошук

Розвиток туристичної інфраструктури

Розвиток комунікації:

- зручний електронний канал інформації про туризм у місті
- видимий інформаційний пункт у самому місті
- прозорість комунікації

**СПІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СПІЛЬНУ СПАДЩИНУ:
опитування населення Умані**

Метод дослідження:

Стандартизоване інтерв'ю “обличчям до обличчя” в оселі респондента

Вибірка

Опитано 800 осіб. Вибірка квотна, репрезентативна за віком та статтю (охоплює усі виборчі ділянки Умані) для населення Умані віком від 18 років.

Похибка репрезентативності вибірки з довірчою ймовірністю 0,954 (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує:

3,5% для показників близьких до 50%

3% - для показників близьких до 25% або 75%

2,1% - для показників близьких до 10% або 90%

1,5% - для показників близьких до 5% або 95%,

0,7% - для показників близьких до 1% або 99%.

Географія і терміни дослідження:

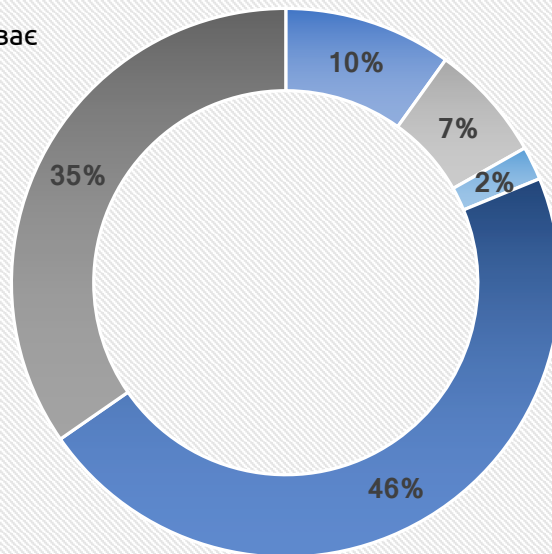
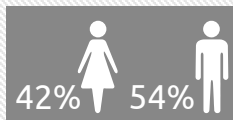
Умань, 1-17 грудня 2018 року

За результатами опитування, менше половини дорослого населення Умані є її корінними мешканцями.

Більшість тих, хто приїхали жити до Умані за останні 5 років, це молодь до 29 років – 58%.

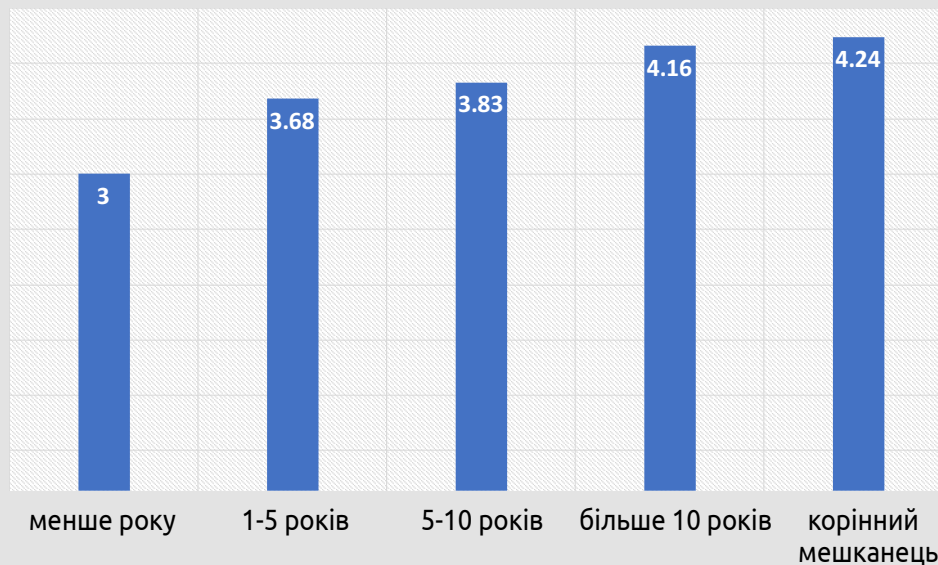
- народився, проживає від народження
- більше 10 років
- 5-10 років
- 1-5 років
- менше року

Серед корінних мешканців в Умані:

РІВЕНЬ ЗАЦІКАВЛЕННЯ ІСТОРІЄЮ УМАНІ

(оцінка за шкалою від 1 до 5, де 1-зовсім не цікавить, а 5 – дуже цікавить)

75%

зацікавлені
історією Умані

Абсолютну більшість респондентів цікавить історія Умані (з них 46% дуже зацікавлені).

Важливі чинники: вік (старший) та освіта (вища).

ТОП 5 джерел інформації про історію Умані

REHERIT

40%

40%

30%

38%

38%

20%

29%

27%

10%

0%

Соціальні
мережі

Інтернет
сторінки

TV програми

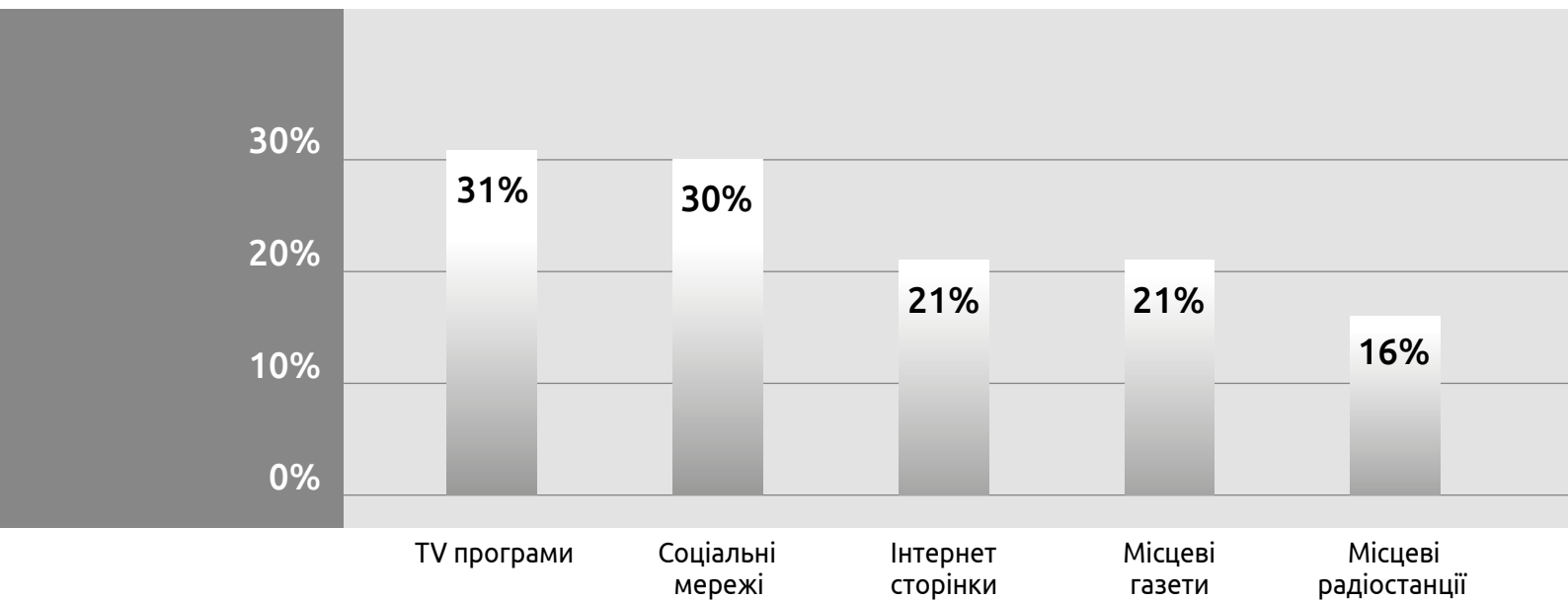
Місцеві
газети

Сусіди, друзі

ТОП-5 бажаних джерел інформації про Умань

REHERIT

УМАНЬ – ЦЕ МІСТО...

місто багатьох культур –

69%

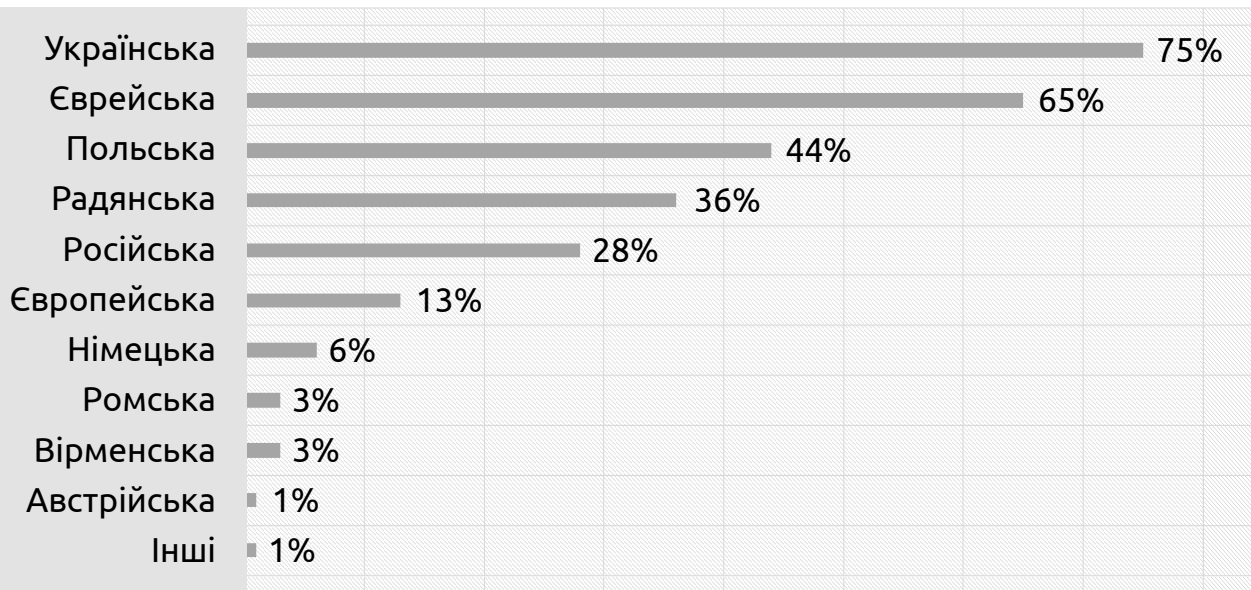
місто української культури –

29%

Культури, які найбільше вплинули на спадщину Умані

REHERIT

Події в історії, які найбільш позитивно вплинули на місто*

509 згадок про позитивні події в Умані.
55% респондентів не змогли назвати жодної такої події.

* Тут і далі по кожній альтернативі наведено % стосовно загальної кількості респондентів

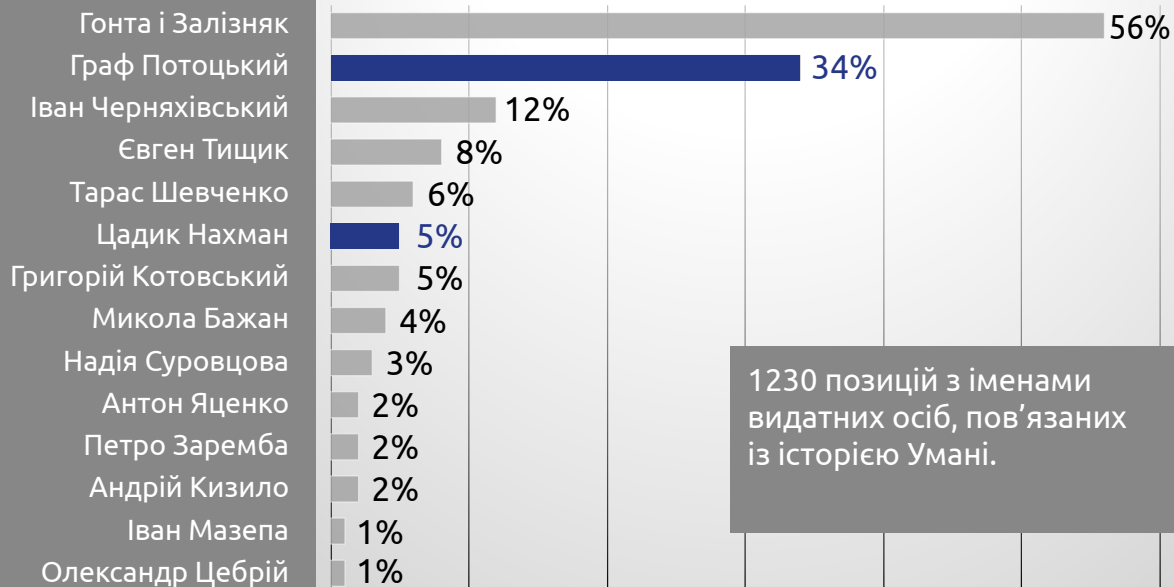
Події в історії, які найбільш негативно вплинули на місто

590 згадок про негативні події в Умані.
55% респондентів не змогли назвати жодної такої події.

Видатні особи, пов'язані з історією Умані

Пам'ятник загиблим євреям у Сухому Яру

33% знаю
60% не знаю, але хочу знати
9% не знаю

“Уманська Яма”

42% знаю
51% не знаю, але хочу знати
7% не знаю

Поховання цадика Нахмана

82% знаю
14% не знаю, але хочу знати
5% не знаю

Пам'ятник Гонті і Залізняка

80% знаю
17% не знаю, але хочу знати
4% не знаю

Хрест над річкою Кам'янкою

44% знаю
49% не знаю, але хочу знати
8% не знаю

Заповідник «Стара Умань»

45% знаю
48% не знаю, але хочу знати
7% не знаю

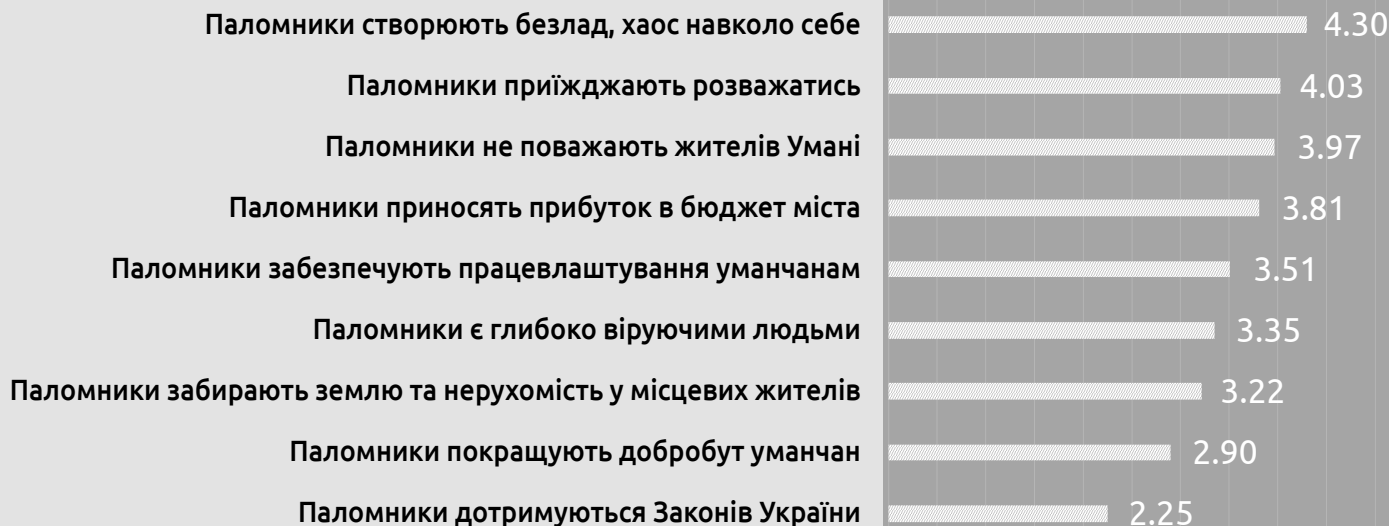
Міра згоди з тезами про паломників

REHERIT

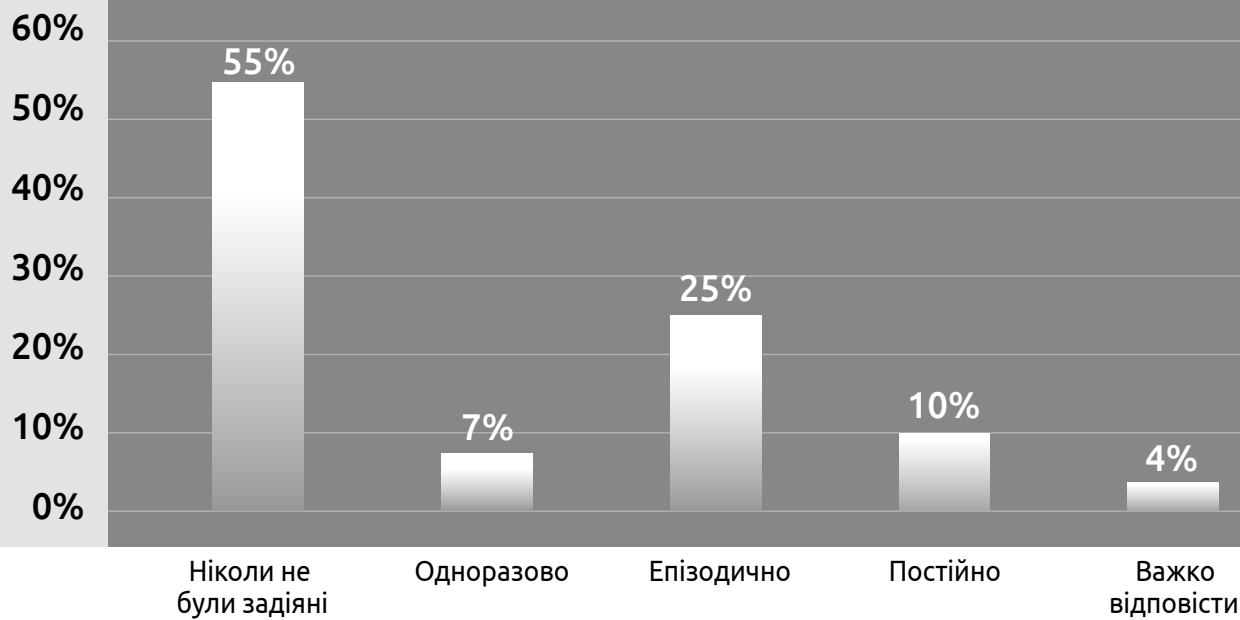
(за шкалою від 1 до 5, де 1 – зовсім не згоден, а 5 – цілком згоден)

Залученість мешканців міста до прийому паломників-хасидів

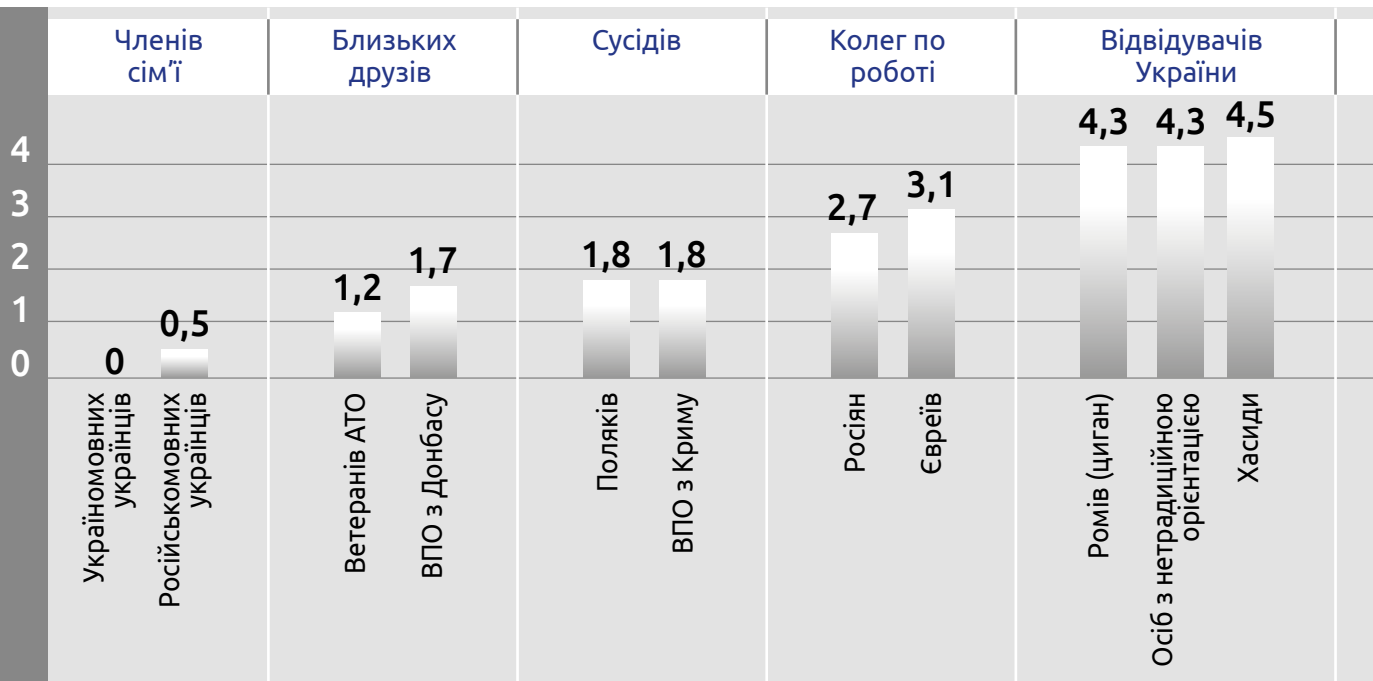
REHERIT

Готовність допустити представників різних груп у якості...

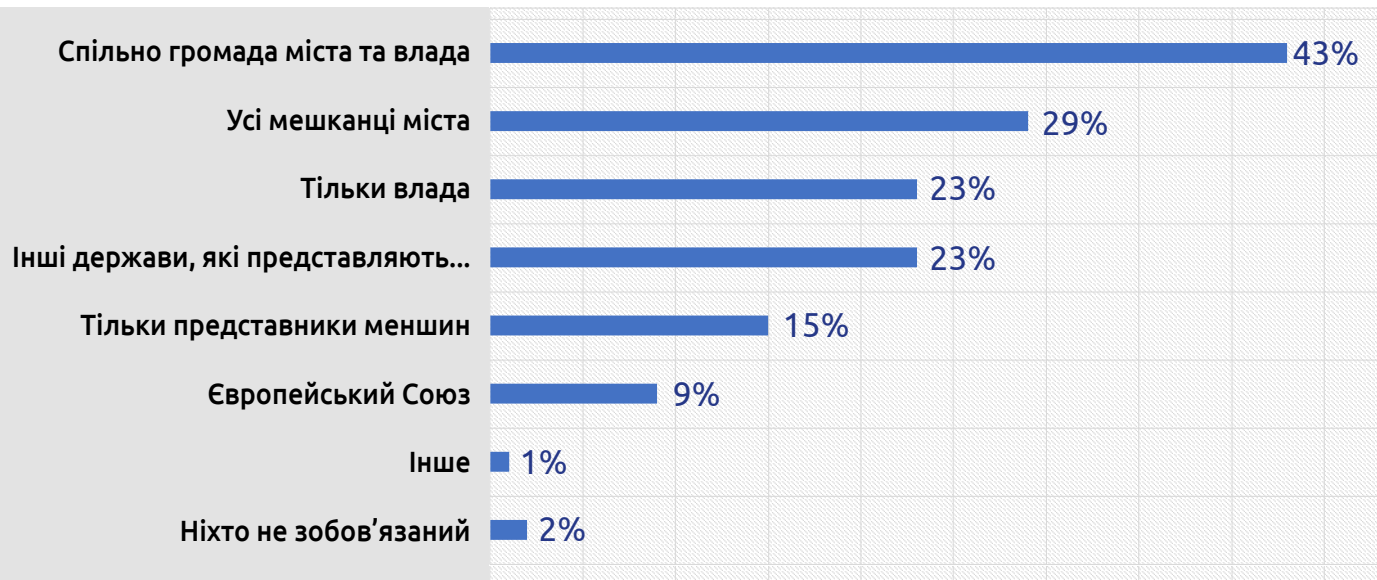
REHERIT

**Відповідальні за підтримку
в належному стані місць, пов'язаних з пам'яттю
про етнічні меншини**

REHERIT

- Інформування про маловідомі сторінки історії та об'єкти культурної спадщини засобами, на які є запит.
- Розробка екскурсійних маршрутів з включенням кількох взаємно доповнюваних розповідей про одні і ті ж події, об'єкти, тощо.
- Спільна робота різних груп з відновлення пам'яток.
- Просвітницька робота в різних середовищах (за допомогою соціальних мереж).

REHERIT

Контакти:

www.reherit.org.ua – портал культурної спадщини

Facebook – [ReHERIT](#)

reherit@gmail.com Тел: 067-650-20-63

Алла Марченко

alla.marchenko82@gmail.com

«Соціоінформ»

socioinform@gmail.com